



OPŁATY i FUNDUSZE

w ochronie środowiska

VERLAG
DASHÖFER

Świat profesjonalnej wiedzy

AKTUALNOŚCI • PORADY PRAWNE • TEMAT NUMERU • FINANSE • PYTANIA I ODPOWIEDZI

Nr 4 kwiecień 2012

Miesięczny serwis informacyjno-doradczy

www.dashofer.pl

Spis treści:

■ Aktualności

- Nowy konkurs na zarządzanie energią w BUP 1
- „Biogazownie rolnicze” – zapowiedź II konkursu GIS 3
- Polska ma dwa miesiące na dostosowanie swojego prawa 3
- Lista rankingowa 7. konkursu dla Działania 2.2. POIiŚ zaakceptowana 4

■ Porady prawne

- System handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych – założenia do nowej ustawy 5

■ Temat numeru

- Kredyty i premie technologiczne na inwestycje związane z ochroną środowiska 6

■ Finanse

- Ogłoszono nowy nabór do programu Life+ 9
- Dofinansowanie rozwoju selektywnej zbiórki odpadów 11
- Dofinansowanie zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji dla gmin i powiatów 12
- Ochrona i zrównoważony rozwój lasów 13
- Nabór w ramach programu priorytetowego „Edukacja ekologiczna” 14
- Dofinansowanie na gospodarkę wodno-ściekową 16

§ Aktualności

Nowy konkurs na zarządzanie energią w BUP

Na termomodernizację budynków w Polsce NFOŚiGW wydał już ponad miliard złotych. Kolejne 176 milionów będzie czekać od maja br. na zainteresowane samorządy, ZOZ-y i organizacje pozarządowe.

NFOŚiGW w maju ogłosi czwarty w ostatnich latach nabór wniosków o dofinansowanie projektów termomodernizacyjnych w ramach programu programu priorytetowego „System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme). Część 1) Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej“.

Pieniądze na realizację tych projektów pochodzą z Rachunku Klimatycznego Systemu Zielonych Inwestycji (GIS). Środki na nim zgromadzone pochodzą ze sprzedaży przez Polskę, na międzynarodowym rynku, nadwyżek praw do emisji gazów cieplarnianych w ramach Protokołu z Kioto. NFOŚiGW, pełniąc rolę Krajowego Operatora Systemu Zielonych Inwestycji (KOSZI) zarządza tymi zasobami od 2009 roku.

O dofinansowanie mogą ubiegać się:

- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki,
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, niebędące przedsiębiorcami,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- uczelnie oraz instytuty badawcze,
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej oraz podmioty lecznicze prowadzące przedsiębiorstwo,
- organizacje pozarządowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe wpisane do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych oraz kościelne osoby prawne prowadzące działalność w zakresie ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej, rehabilitacji lub pomocy społecznej,
- podmiot lub jednostka określona w wyżej wymienionych punktach, będąca stroną umowy pożyczki w projekcie grupowym.



Szanowni Państwo!

Z przyjemnością przekazuję w Państwa ręce kwietniowy numer serwisu informacyjno-doradczy „Opłaty i fundusze w ochronie środowiska”.

W aktualnościach informujemy o zapowiadanych przez NFOŚiGW nowych konkursach na dofinansowanie.

Założenia do nowej ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji

gazów cieplarnianych zostały przedstawione w dziale Porady prawne.

Tematem numeru są zasady otrzymywania kredytów i premii technologicznych na inwestycje związane z ochroną środowiska.

W dziale Finanse informujemy o możliwości uzyskania dofinansowania. Nabór wniosków w ramach konkursu programu priorytetowego „Edukacja ekologiczna” trwa do 7 maja 2012 r.

Zachęcam do zapoznania się z pozostałymi artykułami. Wierzę, że infor-

macje zawarte w tym numerze spełnią Państwa oczekiwania i okażą się pomocne w pracy.

Z wyrazami szacunku,
Wydawnictwo Verlag Dashofer

Anna Podgórska

Anna Podgórska
Redaktor odpowiedzialny
e-mail: podgorska@dashofer.pl
tel. (22) 559 36 43

Oferowana nowoczesna termomodernizacja nie obejmuje jedynie standardowej wymiany okien i ocieplenia ścian. Poczynając od wymiany przestarzałego pieca i oprzyrządowania w kotłowni, wymienić można również instalacje centralnego ogrzewania czy stare oświetlenie na energooszczędne. Można także zainstalować kolektory słoneczne, pompy ciepła, a nawet klimatyzację – to wszystko składa się na poprawę bilansu energetycznego budynków.

Dofinansowanie

W ramach budżetu wynoszącego 176 mln zł Fundusz zaoferuje w tym naborze sprawdzony mechanizm finansowania w formie 30% dotacji oraz pożyczki umożliwiającej pokrycie dalszych 60% kosztów kwalifikowanych. Łącząc obie oferty, inwestorzy mogą przeprowadzić gruntowną termomodernizację, angażując na początek jedynie 10% środków własnych, zaś na spłatę pożyczki przeznaczyć pieniądze zaoszczędzone na zmniejszonym zapotrzebowaniu na energię.

✓ WAŻNE!

W celu uzyskania dodatkowych środków w formie pożyczki (do 60% kosztów kwalifikowanych) ze środków NFOŚiGW będzie możliwe złożenie odrębnego wniosku.

Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia, dla którego będzie możliwe udzielenie dofinansowania, wynosi powyżej 2 mln zł (w przypadku projektów grupowych – powyżej 5 mln zł). Dofinansowanie będzie można uzyskać na realizację przedsięwzięć polegających na termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Zakres prac objętych przedsięwzięciem musi wynikać z wykonanych audytów energetycznych.

Nabór wniosków planowany jest w maju 2012 r.

NFOŚiGW wydał już ponad miliard zł na termomodernizację budynków

Od wielu lat NFOŚiGW priorytetowo traktuje dofinansowywanie

kompleksowej termomodernizacji i projektów poprawiających zarządzanie energią w budynkach. Popyt na tego typu wsparcie finansowe zawsze znacząco przewyższa dostępne środki – niekiedy nawet 10-krotnie.

Po zakończeniu w 2009 roku programu dopłat na ten cel ze środków krajowych, Fundusz dofinansowywał najbardziej efektywne kosztowo projekty ze środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (działanie 9.3) oraz z tzw. mechanizmów finansowych – norweskiego oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Od 2010 roku środki na termomodernizację pochodzą również z Rachunku Klimatycznego. Łącznie, przez ostatnie 4 lata Narodowy Fundusz przeznaczył tylko na ten cel ponad miliard zł, dzięki czemu termomodernizacji zostało lub dopiero będzie poddanych ponad 2,1 tys. budynków użyteczności publicznej, w tym szpitale, szkoły, przedszkola, ZOZ-y, uczelnie, ośrodki kulturalne, domy opieki i inne.

NASI STALI EKSPERCI:

dr Michał Kuliński, adwokat. Wspólnik w kancelarii *Battara Bartoszek Kuliński BBK*. Studiował na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Ukończył Centrum Prawa Amerykańskiego – Levin College of Law University of Florida przy WPiA UW oraz Studium Bezpieczeństwa Narodowego przy Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW.

Krzysztof Choromański, współwłaściciel i Członek Zarządu Biura Konsultacyjnego KOBIKO Sp. z o.o. odpowiedzialny za zarządzanie projektami (ekonomiczne zagadnienia ochrony środowiska oraz przygotowanie i realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie infrastruktury ochrony środowiska i gospodarki komunalnej).

Anna Wojniak-Bieńko, uprawniony weryfikator rocznych raportów emisji gazów cieplarnianych w firmie TUV Rheinland Polska Sp. z o.o. w zakresie działalności energetycznej, hutnictwa żelaza i stali oraz przemysłu mineralnego, wieloletni pracownik sektora energetycznego, właścicielka firmy doradczej, odpowiedzialna za współpracę i doradztwo firmom w zakresie ochrony środowiska i energetyki.

Małgorzata Nowak, biotechnolog. Absolwentka Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Ukończyła kurs: Badania rynkowe, organizowany na Akademii Rolniczej w Poznaniu. Zajmuje się tematyką ochrony środowiska, zrównoważonym rozwojem, programami Unii Europejskiej, innowacjami i przedsiębiorczością w ochronie środowiska.

Robert Barański od kilkunastu lat zajmuje się aktywnie planowaniem i realizacją projektów społecznych i inwestycyjnych oraz pozyskiwaniem funduszy na tego typu inicjatywy. Jest autorem wielu publikacji dotyczących finansowania bezwrotnego przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska oraz uwarunkowań prawnych i organizacyjnych związanych z funkcjonowaniem i aktywnością firm, instytucji i organizacji w kraju i na terenie UE.

Inwestowanie w lepsze zarządzanie energią dla beneficjenta oznacza znacznie mniejsze zapotrzebowanie na drożące wciąż nośniki energii,

a dla społeczeństwa – większy komfort użytkowania zmodernizowanych budynków i uniknięcie zbędnej emisji do atmosfery wielu zanie-

czyszczeń. ■

Redakcja

§ Aktualności

„Biogazownie rolnicze” – zapowiedź II konkursu GIS

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w kwietniu br. planuje ogłoszenie II konkursu na dofinansowanie przedsięwzięć w ramach programu priorytetowego „System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme). Część 2) Biogazownie rolnicze”.

Do konkursu będą mogły przystąpić podmioty (osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne, nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną), podejmujące realizację przedsięwzięć w zakresie wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej

z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach rozkładu szczątek roślinnych i zwierzęcych oraz wytwarzania biogazu rolniczego w celu wprowadzenia go do sieci gazowej dystrybucyjnej i bezpośredniej.

Podmiot dominujący oraz spółki handlowe od niego zależne mogą złożyć w jednym konkursie tylko jeden wniosek o dofinansowanie.

Dofinansowanie

Dofinansowanie w II konkursie udzielane będzie w formie **dotacji do 30% kosztów kwalifikowanych** dla dotacji. Dotacja będzie pocho-

dziła ze środków NFOŚiGW, w tym ze środków zgromadzonych na Rachunku klimatycznym.

Wnioskodawcy będą mogli ubiegać się o dodatkowe dofinansowanie w formie **pożyczki, udzielanej do 45% kosztów kwalifikowanych** przedsięwzięcia.

Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia będzie musiał przewyższać 10 mln zł.

Przewidywany termin naboru wniosków: maj – lipiec 2012 r. ■

Redakcja

§ Aktualności

Polska ma dwa miesiące na dostosowanie swojego prawa

Komisja Europejska 22 marca 2012 r. zwróciła się do Polski o dostosowanie prawa krajowego do unijnych przepisów dotyczących właściwego unieszkodliwiania pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz pełnego wdrożenia dyrektywy w sprawie energii ze źródeł odnawialnych. Jeżeli tego nie zrobi, Komisja może skierować sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Dyrektywa 2000/53/WE w sprawie pojazdów wycofanych z eksploatacji

Celem dyrektywy 2000/53/WE w sprawie pojazdów wycofanych z eksploatacji jest zmniejszenie ilości odpadów pochodzących z pojazdów, których okres użytkowania już się zakończył. Państwa członkowskie

muszą ustanowić systemy odbioru pojazdów oraz zagwarantować, że będą one przekazywane do uprawnionych zakładów przetwarzania i rozbierane przed przetworzeniem. Należy również dopilnować, aby wszystkie części niebezpieczne dla środowiska były odzyskiwane. Priorytetem musi być ponowne użycie i odzyskiwanie części pojazdów.

Brak kosztów dla użytkowników końcowych

Zgodnie z dyrektywą w sprawie pojazdów wycofanych z eksploatacji dostarczenie takiego pojazdu do zakładu przetwarzania nie powinno wiązać się z jakimikolwiek kosztami.

Producenci samochodów lub profesjonalni importerzy powinni zorga-

nizować i finansować systemy darmowego odbioru pojazdów stanowiących odpad, z wyjątkiem sytuacji, gdy są one dostarczane bez podstawowych części, takich jak silnik, lub gdy rzeczywiste koszty odbioru nie mogą zostać odzyskane w trakcie unieszkodliwiania. Służy to nałożeniu odpowiedzialności na producentów i zagwarantowaniu, że użytkownicy końcowi i małe przedsiębiorstwa nie będą musiały brać udziału w kosztach systemu odbioru.

Zgodnie z polskim ustawodawstwem osoby fizyczne i podmioty działające na małą skalę (przywożące do Polski mniej niż 1000 pojazdów rocznie) mają jednak obowiązek wniesienia rocznej opłaty w wysokości 500 zł (121 euro) na rzecz Funduszu Ochrony Środowiska.

Zdaniem Komisji kwota ta została ustalona w sposób arbitralny, niezwiązany z rzeczywistymi kosztami odbioru i jest szczególnie niekorzystna dla małych podmiotów. Osoby fizyczne, zajmujące się przywozem pojazdów, również są zobowiązane do ponoszenia części kosztów systemu odbioru, mimo że zgodnie z dyrektywą tylko producenci samochodów i profesjonalni importerzy powinni ponosić za to odpowiedzialność.

Polska ma dwa miesiące na dostosowanie swojego prawa

14 maja 2009 r. Komisja przesłała wezwanie do usunięcia uchybienia, w którym przedstawiła w skrócie szereg luk i niedociągnięć. Mimo, że Polska wykazała gotowość do poprawienia swoich przepisów, projekt zmian wciąż nie został przyjęty. Stanowi to znaczące opóźnienie w usuwaniu niedociągnięć stwierdzonych w 2009 r., dlatego Komisja skierowała do Polski uzasadnioną opinię.

WAŻNE!

Polska ma dwa miesiące na wywiązanie się z obowiązków. Jeżeli tego nie zrobi, Komisja może skierować sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Dyrektywa dotycząca energii odnawialnej

Zgodnie z unijną dyrektywą z 2009 r. każdy z krajów „27” musi zrealizować swoje cele krajowe. Należy również przyjąć przepisy ułatwiające np. dostęp do sieci dla energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

Dyrektywa wymaga także wdrożenia świadectw pochodzenia energii oraz stosowania kryteriów zrównoważonego rozwoju dla biopaliw (biopaliwa stosowane do osiągnięcia 10% udziału paliw odnawialnych w transporcie powinny pochodzić ze zrównoważonych upraw).

Opóźnienie może zagrozić osiągnięciu celów w całej Europie

Komisja Europejska traktuje osiągnięcie przynajmniej 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii do 2020 r. jako kwestię priorytetową. Opóźnienie w pełnym wdrożeniu wymogów prawa UE przez państwa członkowskie może zagrozić osiągnięciu celu w całej UE w zakresie energii odnawialnej.

Upomnienie dla Polski, Finlandii i Grecji

KE nie otrzymała od Polski informacji o pełnym wdrożeniu dyrek-

tywy w sprawie energii ze źródeł odnawialnych. Termin jej wdrożenia upłynął 5 grudnia 2010 r.

22 marca 2012 r. Komisja Europejska upomniała w tej sprawie Polskę, Finlandię i Grecję. Wysłała do tych krajów tzw. uzasadnione opinie, otwierając tym samym procedurę o naruszenie przepisów UE.

WAŻNE!

Jeśli w ciągu 2 miesięcy kraje te nie wywiążą się ze swoich obowiązków, sprawa może być skierowana do Trybunału Sprawiedliwości.

Prace nad polskim prawem

Ministerstwo gospodarki bez zgody Komisji Europejskiej nie może ujawnić szczegółów toczącego się postępowania. Jednak zapewnia, że implementacja dyrektywy jest dla niego priorytetem. Nowe regulacje o randze ustawowej mają zostać utworzone w najbliższym możliwym terminie.

Zdaniem resortu osiągnięcie określonego dla Polski w dyrektywie celu na 2020 r., czyli 15% udziału OZE w końcowym zużyciu energii, nie jest obecnie zagrożone. ■

Redakcja

§ Aktualności

Lista rankingowa 7. konkursu dla Działania 2.2. POIiŚ zaakceptowana

Na liście rankingowej siódmego konkursu działania 2.2 Przywracanie terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych i ochrona brzegów morskich Programu Infrastruktura i Środowisko znalazły się cztery projekty o łącznej wartości dofinansowania ponad 206 mln zł.

13 marca 2012 r. Aneta Wilmańska, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska, zaakceptowała listę rankingową siódmego konkursu działania 2.2 Przywracanie terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych i ochrona brzegów morskich Programu Infrastruktura i Środowisko.

W konkursie nr 7/POIiŚ/2.2/02/2011 zostały złożone projekty dotyczące ochrony brzegów morskich oraz jeden projekt z zakresu rekultywacji terenów zdegradowanych. O miejscu na liście rankingowej zdecydował procent maksymalnej liczby punktów według kryteriów merytorycznych I stopnia. ■

Redakcja



System handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych – założenia do nowej ustawy

Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (Dz.U. Nr 122/2011 r. poz. 695) obowiązuje od 21 czerwca 2011 r., a już pojawiły się założenia do nowej ustawy, która według planów ma być w lipcu 2012 r. podpisana przez Prezydenta RP i ogłoszona w Dzienniku Ustaw.

Obowiązujące przepisy ustawy wymagają, aby prowadzący instalację objętą systemem handlu emisjami gazów cieplarnianych **do 30 kwietnia 2012 r. dokonał umorzenia uprawnień** do emisji w liczbie odpowiadającej wielkości emisji za poprzedni rok, ustalonej na podstawie raportu, które polega na dokonaniu transferu uprawnień z rachunku posiadania operatora (rachunek instalacji) na krajowy rachunek umorzenia.

Zmiana przepisów

Potrzeba pilnego uchwalenia projektowanej ustawy wynika z konieczności zapewnienia transpozycji przepisów aktów prawa Unii Europejskiej do rodzimego porządku prawnego, a w szczególności wprowadzenia przepisów, które umożliwią polskim podmiotom, w tym prowadzącym instalacje, operatorom statków powietrznych, na działanie w systemie na takich samych zasadach, jak podmioty z pozostałych państw członkowskich.

Brak wprowadzenia powyższych przepisów spowoduje, że prowadzący nowe instalacje nie będą mieli możliwości skorzystania z unij-

nej rezerwy uprawnień, obejmującej instalacje, które uzyskały zezwolenia po dniu 30 czerwca 2011 r. oraz instalacje, w których po tej dacie znacząco zwiększyła się zdolność produkcyjna.

Konieczne jest wprowadzenie przepisów pozwalających krajowym prowadzącym instalacje, posiadającym instalacje, które spełniają kryteria określone dla instalacji nowej, na jak najszybsze składanie wniosków o przydział uprawnień do emisji z unijnej rezerwy.

Polska jest też zobowiązana przeprowadzić aukcje uprawnień, pierwsze już w roku 2012. Zgodnie z załącznikiem I do Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1210/2011 z dnia 23 listopada 2011 r., zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 1031/2010 w szczególności w celu określenia wolumenów uprawnień do emisji gazów cieplarnianych, które mają zostać sprzedane na aukcji przed 2013 r.

Na szybką zmianę Ustawy wpływa też konieczność wprowadzenia przepisów pozwalających akredytować weryfikatorów zgodnie z rozporządzeniem wydanym na mocy art. 15 Dyrektywy 2003/87/WE, zmieniać plany monitorowania wielkości emisji wynikające z rozporządzenia wydanego na podstawie art. 14 Dyrektywy 2003/87/WE, jak również umożliwić administrowanie polskim rejestrem.

Przepisy projektowanej ustawy określać będą:

1) Zasady funkcjonowania systemu handlu uprawnieniami do emisji

gazów cieplarnianych w trzecim okresie rozliczeniowym (w szczególności wydawanie zezwoleń na emisję gazów cieplarnianych).

- 2) Nowe definicje legalne dostosowane zostaną do definicji określonych w Dyrektywie 2003/87/WE, w tym definicji instalacji.
- 3) Zadania poszczególnych podmiotów nadzorujących i administrujących systemem, w szczególności Ministra Środowiska i Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami.
- 4) Zasady wydatkowania środków pozyskanych ze sprzedaży uprawnień.
- 5) Zasady i sposób przydziału uprawnień do emisji w okresie rozliczeniowym 2013-2020 (w tym bezpłatnych uprawnień pochodzących z tzw. derogacji dla elektroenergetyki).
- 6) Zasady zbywania uprawnień do emisji w drodze aukcji.
- 7) Zasady monitorowania, rozliczania oraz sprawozdawczości emisji.
- 8) Zasady wykorzystania jednostek EUA, EUAA, CER, ERU oraz możliwości wykorzystania projektów w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie Polski.
- 9) Naruszenia oraz kary wymierzone w sytuacji ich wystąpienia.

Przedsiębiorstwa objęte Europejskim Systemem Handlu Emisjami (EU ETS) wyemitowały w 2011 r. o 0,6% więcej CO₂ w porównaniu z 2010 r. ■

Anna Wojniak-Bieńko

Masz pytanie do naszych ekspertów?
Chcesz uzyskać więcej informacji na wybrany temat?
Napisz do Redakcji! e-mail: podgorska@dashofer.pl

 **Temat numeru**

Kredyty i premie technologiczne na inwestycje związane z ochroną środowiska

Kredyt i premia technologiczna są udzielane w ramach działania 4.3 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, które ma na celu zwiększenie liczby przedsiębiorców inwestujących w nowe technologie wykorzystywane do unowocześnienia produkcji lub usług. Przedsiębiorcy mogą otrzymać refinansowanie w wysokości do 70% wartości inwestycji związanych z ochroną środowiska.

Ustawa o wspieraniu działalności innowacyjnej

Zagadnienia związane z wypłatami kredytów i premii technologicznych regulują przepisy Ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej z dnia 30 maja 2008 r.

Zgodnie z zapisami Ustawy wypłata premii technologicznej następuje jednorazowo po zakończeniu realizacji inwestycji technologicznej jedynie na podstawie udokumentowanych poniesionych kosztów kwalifikowanych oraz zakończenia przedsięwzięcia. Ustawa pozwala na uzyskanie refinansowania inwestycji technologicznej do 70% jej wartości (a nie jak to miało miejsce przed jej wprowadzeniem, jedynie do 70% wartości samego kredytu technologicznego).

Wysokość pomocy finansowej

Zgodnie z pułapami określonymi w mapie pomocy regionalnej maksymalna wysokość pomocy finansowej wynosi:

- 70% dla ma mikro- i małych oraz 60% dla średnich przedsiębiorstw z terenu województw: Kujawsko-Pomorskiego, Lubelskiego,

- Lubuskiego, Łódzkiego, Małopolskiego, Opolskiego, Podkarpackiego, Podlaskiego, Świętokrzyskiego, Warmińsko-Mazurskiego,
- 60% dla ma mikro- i małych oraz 50% dla średnich przedsiębiorstw z terenu województw: Dolnośląskiego, Pomorskiego, Śląskiego, Wielkopolskiego, Zachodniopomorskiego,
- 50% dla ma mikro- i małych oraz 40% dla średnich przedsiębiorstw z terenu województwa Mazowieckiego.

Przepisy Ustawy umożliwiają również przedsiębiorcom ubiegającym się o kredyt technologiczny nabyć nową technologię od podmiotu, który nie świadczy usług badawczo-rozwojowych, ale jest w posiadaniu nieopatentowanej wiedzy technicznej.

Zasady udzielania kredytów i premii technologicznych

O kredyty technologiczne mogą się ubiegać firmy, mające siedzibę na terenie Polski i spełniające kryteria mikro-, małego lub średniego przedsiębiorcy zgodnie z Rozporządzeniem KE 800/2008.

WAŻNE!

Warunkiem koniecznym do wystąpienia przedsiębiorcy do BGK z wnioskiem o dofinansowanie jest posiadanie przez niego zdolności kredytowej, ocenianej przez bank kredytujący na etapie składania wniosku, potwierdzonej warunkową umową kredytu technologicznego lub promesą kredytu technologicznego.

Instytucjami zajmujące się udzielaniem kredytów technologicznych

Instytucjami zajmującymi się udzielaniem kredytów technologicznych

są instytucje bankowe działające w porozumieniu z Bankiem Gospodarstwa Krajowego:

- Bank BPH Spółka Akcyjna
- BRE Bank S.A.
- Bank Polska Kasa Opieki S.A.
- Bank Polskiej Spółdzielczości S.A.
- Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.
- Raiffeisen Bank Polska S.A.
- ING Bank Śląski S.A.
- Bank Ochrony Środowiska S.A.
- Bank Handlowy w Warszawie S.A.
- SGB-Bank S.A. oraz zrzeszone Banki Spółdzielcze
- Bank Millenium S.A.
- Alior Bank Spółka Akcyjna
- Krakowski Bank Spółdzielczy
- DZ BANK Polska S.A.
- Kredyt Bank S.A.
- Bank Zachodni WBK S.A.
- Nordea Bank Polska S.A.
- HSBC Bank Polska S.A.
- BNP Paribas Bank Polska S.A.
- Svenska Handelsbanken AB Spółka Akcyjna Oddział w Polsce.

W ramach kredytu technologicznego firma może otrzymać **premię technologiczną**, stanowiącą spłatę części kapitału kredytu, udzielonego przez bank komercyjny.

Premię technologiczną przedsiębiorstwo otrzymuje w wyniku udziału w konkursie dotacyjnym, organizowanym w ramach działania 4.3 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

W celu otrzymania premii technologicznej wymagane jest zaangażowanie środków własnych w wysokości nie mniejszej niż 25% kosztów kwalifikowanych inwestycji technologicznej, finansowanej z kredytu technologicznego.

Wsparcie finansowe przeznaczone jest na realizację inwestycji technologicznych, mających na celu **zakup i wdrożenie nowej technologii** lub **wdrożenie własnej nowej technologii** stosowanej na świecie nie dłużej niż 5 lat oraz **uruchomienie na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług**.

✓ **WAŻNE!**

Wdrażana technologia może mieć postać:

- prawa własności przemysłowej,
- usługi badawczo-rozwojowej,
- nieopatentowanej wiedzy technicznej.

Wydatki kwalifikowane

Wydatki kwalifikowane w działaniu IV PO Innowacyjna Gospodarka stanowią:

1. Zakup, na warunkach rynkowych, nowych lub używanych środków trwałych, w tym budynków i budowli oraz ich części, z wyłączeniem środków transportu nabywanych przez przedsiębiorcę prowadzącego działalność w sektorze transportu.
2. Najem, dzierżawę lub leasing:
 - środków trwałych (jeżeli umowa przewiduje obowiązek nabycia przez kredytobiorcę prawa własności środka trwałego z upływem okresu najmu, dzierżawy lub leasingu),
 - gruntów, budynków lub budowli (jeżeli będzie trwał przez co najmniej 3 lata od dnia zakończenia inwestycji technologicznej).
3. Budowa i rozbudowa istniejących budowli, budynków, maszyn, urządzeń stanowiących środki trwałe.
4. Zakup lub leasing wartości niematerialnych i prawnych (jeżeli umowa leasingu przewiduje obowiązek nabycia ich z upływem okresu leasingu), które są aktywami firmy i podlegają amortyzacji (zgodnie z przepi-

sami ustawy o rachunkowości), będą wykorzystywane oraz pozostaną wyłącznie w zakładzie, w którym została zrealizowana inwestycja, co najmniej przez 3 lata od dnia jej zakończenia, zostały nabyte od osób trzecich za cenę odpowiadającą wartości rynkowej, podlegają amortyzacji zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

5. Zakup gruntu lub prawa użytkowania wieczystego gruntu do wysokości 10% wydatków kwalifikowanych.
6. Wydatki ponoszone na wykonane przez doradców zewnętrznych studia, ekspertyzy, koncepcje i projekty techniczne, niezbędne do wdrożenia nowej technologii w ramach inwestycji technologicznej.

✓ **WAŻNE!**

Wszystkie środki trwałe muszą być ze sobą funkcjonalnie powiązane i służyć do realizacji celu określonego w umowie o udzielenie kredytu technologicznego.

Kredytem technologicznym może być finansowane jedynie nabycie urządzenia służącego wdrożeniu nowej technologii, a nie zakup, leasing lub wynajem środka trwałego, w którym już została wdrożona nowa technologia, będąca przedmiotem inwestycji technologicznej finansowanej za pomocą kredytu technologicznego.

Wszystkie wydatki muszą być poniesione dopiero po dniu wpływu wniosku o dofinansowanie do BGK.

Dokumenty wymagane do otrzymania premii technologicznej

Najważniejsze dokumenty, które firma zainteresowana otrzymaniem premii technologicznej musi złożyć do BGK za pośrednictwem swojego banku kredytującego, to:

- Wniosek o udzielenie kredytu technologicznego (formularz bankowy) wraz z załącznikami (w tym sprawozdania finansowe za okres 3 ostatnich lat obrotowych).
- Wniosek o dofinansowanie w formie premii technologicznej (formularz MRR dostępny na www.bgk.com.pl).
- Opinia sporządzona przez jednostkę naukową, centrum badawczo-rozwojowe lub stowarzyszenie naukowo-techniczne o zasięgu ogólnopolskim, stwierdzająca, że technologia finansowana kredytem technologicznym jest nową technologią w rozumieniu ustawy.
- Biznesplan inwestycji technologicznej, zawierający harmonogram rzeczowo-finansowy oraz wykaz wydatków kwalifikowanych.
- Kopie dokumentów pozwalających uznać przedsiębiorcę za mikro-, małego lub średniego przedsiębiorcę.
- Informacja o pomocy publicznej uzyskanej na finansowanie wydatków kwalifikowanych.

✓ **WAŻNE!**

Premia technologiczna jest wypłacana jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu i kontroli na miejscu realizacji dokonanej przez BGK. Maksymalna kwota premii technologicznej, jaką może otrzymać jedno przedsiębiorstwo, wynosi 4 000 000 zł.

Kryteria wypłacenia premii technologicznej

Kryteria wypłacenia premii technologicznej są następujące:

- Kredyt technologiczny został wypłacony.
- Projekt został zakończony.
- Wydatki na realizację inwestycji zostały poniesione i potwierdzone fakturami lub innymi dokumentami o równoważnej wartości dowodowej oraz dowodami ich zapłaty.

➤ Została przedstawiona opinia, sporządzona na wniosek przedsiębiorcy przez niezależną jednostkę naukową, centrum badawczo-rozwojowe lub stowarzyszenie naukowo-techniczne o zasięgu ogólnopolskim, na podstawie obserwacji i analizy dokumentacji procesu wdrażania, stwierdzająca, że wdrażana technologia jest nową technologią, potwierdzającą wdrożenie nowej technologii w ramach inwestycji technologicznej finansowanej kredytem technologicznym i rozpoczęcie produkcji towarów lub świadczenia usług, będących wynikiem tej inwestycji oraz opis sposobu wdrożenia technologii do wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług oraz wykaz i uzasadnienie wykorzystania środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, usług badawczo-rozwojowych, nieopatentowanej wiedzy technicznej.

Lista dokumentów niezbędnych do podpisania umowy o dofinansowanie

Dokumenty niezbędne do podpisania umowy o dofinansowanie to:

1. Kopia dokumentu potwierdzającego umocowanie przedstawiciela Beneficjenta do działania w jego imieniu i na jego rzecz (pełnomocnictwo, wypis z KRS, inne), potwierdzona za zgodność z oryginałem.
2. Kopia wniosku o dofinansowanie wraz z załącznikami.
3. Harmonogram rzeczowo-finansowy projektu (o ile na etapie zawierania umowy podlegał aktualizacji).
4. Harmonogram realizacji Projektu (o ile na etapie zawierania umowy podlegał aktualizacji).
5. Wzór weksla *in blanco* opatrzonego klauzulą „nie na zlecenie”.
6. Wzór deklaracji wekslowej.

7. Dokumentacja w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (w przypadku, gdy Beneficjent wraz z wnioskiem o dofinansowanie złożył oświadczenie, że projekt uwzględnia przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko lub na obszar/potencjalny obszar Natura 2000).

Zainteresowanie polskiego sektora MSP kredytem technologicznym utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie, a wnioski o dofinansowanie z reguły znacznie przekraczają 100% alokacji dostępnej w każdym organizowanym konkursie. Dlatego warto znacznie wcześniej przygotować się do kolejnego konkursu, który odbędzie się jesienią br. i złożyć swój wniosek zaraz po jego rozpoczęciu.

Należy przy tym pamiętać, że każdy przedsiębiorca może złożyć dowolną ilość wniosków o dofinansowanie, pod warunkiem, że każdy z tych wniosków będzie dotyczył innej inwestycji i nie będą one ze sobą rzeczowo powiązane.

Aktualne informacje o organizowanych konkursach oraz dokumentacja aplikacyjna znajduje się na stronie internetowej Banku Gospodarstwa Krajowego pod adresem www.bgk.com.pl oraz na stronach internetowych banków współpracujących.

Błędy popełniane przez wnioskodawców

Najczęściej popełniane przez wnioskodawców błędy wskazane przez Bank Gospodarstwa Krajowego:

- Wniosek wypełniony niezgodnie z instrukcją.
- Kopie dokumentów załączonych do wniosku o dofinansowanie, poświadczone „za zgodność z oryginałem” przez bank kredytujący, a nie przez osobę upoważnioną do reprezentowania wnioskodawcy.

- Brak lub niekompletna dokumentacja potwierdzająca dane na temat powiązań z innymi podmiotami, danych finansowych i wielkości zatrudnienia wnioskodawcy lub przedsiębiorstw powiązanych, potrzebnych do określenia statusu firmy (MSP).
- Wersja elektroniczna wniosku nie jest tożsama z wersją papierową.
- W wersji elektronicznej zamieszczono tylko formularz wniosku i biznesplanu, bez zeskanowanych dokumentów i oświadczeń, stanowiących załączniki do wniosku o dofinansowanie.
- Opinia o nowej technologii nie zawiera wszystkich informacji wymienionych w „Instrukcji wypełniania wniosku”, np. zamieszczane są informacje o innowacyjności środków trwałych służących wdrożeniu nowej technologii, a nie informacje o nowej technologii.
- Opinia o nowej technologii sporządzona przez nieuprawnioną instytucję i/lub podpisana przez osobę nieupoważnioną do jej reprezentowania.
- Technologia, której wdrożenie ma być przedmiotem inwestycji, zawarta jest w urzędzeniu, które ma zostać zakupione w ramach inwestycji technologicznej. ■

Robert Barański

§ Podstawa prawna:

- Ustawa o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej z dnia 30 maja 2008 r. (Dz.U. z 2008 Nr 116, poz. 730 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 1994 r. Nr 121, poz. 591).
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013, Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013, Warszawa, 13 stycznia 2012 r.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej (Dz.U. z 2006 r. Nr 190, poz. 1402).



Finanse

Ogłoszono nowy nabór do programu Life+

13 marca 2012 r. KE ogłosiła kolejny nabór wniosków do programu Life+. 276 mln euro przewidziano na dofinansowanie trzech głównych tematów: przyroda i różnorodność biologiczna, polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska oraz informacja i komunikacja. Wnioski można składać nie później niż do 26 września br. do właściwych organów krajowych. W Polsce jest to NFOŚiGW.

Kraje członkowskie mają czas do 2 października 2012 r. na przesłanie wniosków do Komisji Europejskiej. Za najwcześniejszą datę rozpoczęcia wybranych projektów uznaje się 1 lipca 2013 r. Tegoroczne wnioski muszą być przesyłane wyłącznie za pomocą narzędzia internetowego eProposal.

Beneficjentami programu Life+ mogą być podmioty zarejestrowane w państwach członkowskich UE, które są publicznymi lub prywatnymi organami, podmiotami lub instytucjami. Zalicza się do nich także organizacje pozarządowe.

W projekcie mogą uczestniczyć beneficjent koordynujący, współbeneficjenci, współfinansujący oraz podwykonawcy.



WAŻNE!

Beneficjent koordynujący odpowiada za przygotowanie wniosku, realizację projektu, współpracę z Komisją Europejską. Odpowiada prawnie i finansowo przed KE za całość projektu.

Na jego konto spływają fundusze za projekt i jego zadaniem jest odpowiednia ich dystrybucja. Z doświadczenia wynika, że zbyt duża liczba partnerów projektu może wywoływać trudności organizacyjne podczas jego realizacji.

Koszty kwalifikowane programu Life+

Z ogólnego budżetu programu Life+ na 2012 r. szacunkowa alokacja dla Polski wynosi 18 379 918 euro. Składając wnioski, warto zwracać uwagę na koszty kwalifikowane, które muszą:

- być przewidziane w budżecie projektu,
- być bezpośrednio związane i niezbędne dla przeprowadzenia projektu,
- być rozsądne i zgadzać się z zasadami należytego zarządzania finansami,
- być zgodne ze stosowanymi przepisami podatkowymi i socjalnymi,
- wystąpić w czasie trwania projektu, być odnotowane na koncie beneficjenta czy kontach beneficjentów lub w dokumentacji podatkowej i być identyfikowalne oraz weryfikowalne.

Tematyka naboru

Podobnie jak w roku ubiegłym, nabór do Life+ podzielono na trzy tematy główne: przyroda i różnorodność biologiczna, polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska oraz informacja i komunikacja.

KE podkreśla, że przynajmniej 50% budżetu Life+ ma być przeznaczone na Przyrodę i różnorodność biologiczną.



UWAGA!

Na stronie naboru: (<http://ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus2012/call/index.htm>) zamieszczono obszernie informacje i wskazówki (w języku angielskim) w formie plików do ściągnięcia na temat poszczególnych tematów tegorocznego naboru.

Przyroda i różnorodność biologiczna

Głównym celem tego komponentu jest ochrona, zachowanie, przywrócenie, obserwacja i ułatwianie funkcjonowania naturalnych systemów, siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny, w celu powstrzymania utraty różnorodności biologicznej, w tym różnorodności zasobów genetycznych w UE.

Organizatorzy naboru zwracają uwagę, aby przy składaniu wniosku odnośnie do Przyrody i różnorodności biologicznej skupić się albo na temacie Przyrody albo Różnorodności biologicznej, czyli w jednym wniosku nie mieszać ze sobą tych dwóch tematów.



UWAGA!

Plik „LIFE+ Nature and Biodiversity, Guidelines for applicants 2012, Part 1 – Content of the proposal”, oprócz wprowadzenia do Life+, zawiera szczegółowe informacje na temat Przyrody i różnorodności biologicznej, łącznie ze szczegółowym rozróżnieniem tych dwóch części tematu.

Przyroda

Projekty z tej kategorii muszą być projektami najlepszej praktyki lub demonstracyjnymi.

Projekt najlepszej praktyki stosuje efektywne kosztowo i najnowocześniejsze techniki i metody ochrony docelowych gatunków/siedlisk. Testowanie czy ocena tych technik i metod nie powinna być częścią projektu, gdyż są one uznane przez aktualny stan wiedzy.

Projekt demonstracyjny stosuje praktykę, testy, oceny i rozpowszechnianie działań, które są nowe, a mogłyby być szerzej stosowane.

Monitoring, ocena i aktywne rozpowszechnianie głównych wyników to integralna część projektu.

Propozycje z dziedziny Przyrody mają na celu poprawę statusu ochrony gatunków/siedlisk, zgodnie z Unijnymi Dyrektywami Ptasią i Siedliskową, a docelowe gatunki muszą być wymienione w odpowiednich aneksach do tych Dyrektyw.

Projekty Life+ Przyroda są dofinansowywane przez UE maksymalnie do 50% swoich kosztów kwalifikowanych. Jednak dla projektów, które skupiają się na konkretnym działaniu dla priorytetowych siedlisk/gatunków Dyrektyw Ptasiej i Siedliskowej, maksymalne dofinansowanie może wynosić:

- 60% dla projektów inwestujących między 30% a 50% całkowitych kosztów, szacowanych dla konkretnych działań, bezpośrednio polepszających stan priorytetowych siedlisk i gatunków,
- 75% dla projektów inwestujących ponad 50% całkowitych kosztów jw.

Różnorodność biologiczna

Projekty dotyczące różnorodności biologicznej mają się przyczynić do powstrzymania utraty różnorodności biologicznej i degradacji usług ekosystemowych w UE do 2020 roku, a także przywrócenia ich tak szybko, jak to tylko możliwe. Projekty te muszą być demonstracyjne i innowacyjne oraz zgodne z narodowymi czy regionalnymi strategiami w zakresie różnorodności biologicznej.

WAŻNE!

Maksymalna wysokość współfinansowania wynosi 50% kosztów kwalifikowanych.

W poprzednim naborze wiele propozycji Life+ Różnorodność biologiczna odrzucono, ponieważ klasyfikowały się do najlepszej praktyki zamiast być innowacyjne/demon-

stracyjne. Z kolei te innowacyjne/demonstracyjne nie zawierały spójnego i wystarczającego zestawu działań dla oceny i rozpowszechniania wyników. Wiele wniosków odrzucono, gdyż nie były bezpośrednio związane z różnorodnością biologiczną.

WAŻNE!

Projekty z zakresu Przyrody i różnorodności biologicznej muszą mieć przynajmniej 25% swojego budżetu zarezerwowane na konkretne działania ochronne, czyli takie, które bezpośrednio poprawiają status ochrony docelowych gatunków, siedlisk, ekosystemów czy usług ekosystemowych. W czasie oceny projektu pewne działania mogą być uznane za niewłaściwe i odrzucone. Jeśli ilość konkretnych działań spadnie poniżej 25%, cały projekt może zostać odrzucony.

Polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska

Polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska zajmuje się dofinansowaniem wdrażania polityki środowiskowej UE, rozwojem innowacyjnych podejść do polityki, technologii, metod i instrumentów, bazy wiedzy odnośnie do polityki i prawodawstwa środowiskowego, monitorowania wpływu na środowisko, łącznie z długofalowym monitorowaniem lasów i wzajemnych oddziaływań środowiskowych.

Ten rodzaj dofinansowania wspiera projekty innowacyjne i demonstracyjne, nie zajmuje się natomiast dofinansowaniem badań i dotychczasowych technologii.

Maksymalna wysokość współfinansowania wynosi 50% kosztów kwalifikowanych propozycji.

Aby koszty zostały uznane za kwalifikowane, muszą:

- być przewidziane w tymczasowym budżecie propozycji,

- odnosić się do działań, które są technicznie i finansowo spójne oraz wykonalne, a także są bezpośrednio związane i niezbędne dla przeprowadzenia propozycji,
- wystąpić podczas cyklu życiowego projektu, jak zostało zdefiniowane w umowie grantu, są odnotowane na kontach beneficjentów lub w dokumentach podatkowych i są możliwe do zidentyfikowania i skontrolowania.

Do kosztów niekwalifikowanych w tym przypadku należą np. działania badawcze i rozwojowe, koszty ochrony własności intelektualnej, koszty procedur rejestracji EMAS czy ECOLABEL, zakupu ziemi czy inne, podobne.

Projekty z zakresu Polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska wyróżniają następujące cele:

- zmiana klimatu: ustabilizowanie stężenia gazów cieplarnianych na poziomie zapobiegającym globalnemu ociepleniu o ponad 2°C,
- woda: wkład w poprawę jakości wody przez opracowanie opłacalnych środków zmierzających do osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego w celu opracowania planów gospodarowania wodami w dorzeczu na podstawie Dyrektywy 2000/60/WE (ramowa dyrektywa wodna),
- powietrze: osiągnięcie poziomów jakości powietrza, które nie powodują znacznego negatywnego wpływu na zdrowie ludzi i środowisko naturalne czy zagrożenia dla nich,
- gleba: ochrona gleby i zapewnienie zrównoważonego wykorzystania jej przez zachowanie funkcji gleby, zapobieganie zagrożeniom, łagodzenie ich skutków i rekultywację zdegradowanych gleb,
- środowisko miejskie: wkład w poprawę efektywności środowiskowej obszarów miejskich Europy,

- hałas: wkład w rozwój i realizację polityki w zakresie hałasu w środowisku,
- chemikalia: poprawa ochrony środowiska i zdrowia przed zagrożeniami wynikającymi z chemikaliów do 2020 r. poprzez wdrożenie aktów prawnych w zakresie chemikaliów, w szczególności Rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 (REACH) i strategii tematycznej w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów,
- środowisko i zdrowie: przygotowanie bazy informacji dla polityki w zakresie środowiska i zdrowia (plan działania na rzecz środowiska i zdrowia),
- zasoby naturalne i odpady: opracowanie i realizacja strategii politycznych, mających na celu zapewnienie zrównoważonej gospodarki zasobami naturalnymi i odpadami oraz poprawy efektywności środowiskowej produktów, zrównoważonej produkcji i wzorców konsumpcji, zapobiegania powstawaniu odpadów oraz zapewnienie odzyskiwania odpadów i recyklingu,
- lasy: utworzenie, w szczególności w ramach sieci koordynacji UE, zwięzłej, ale szczegółowej bazy informacji istotnych dla polityki dotyczącej lasów w odniesieniu do zmiany klimatu (wpływ na ekosystemy leśne, jego łagodze-

nie, efekty zastąpienia), różnorodności biologicznej (informacja podstawowa i chronione obszary leśne), pożarów lasów, stanu lasów i ochronnych funkcji lasów (woda, gleba i infrastruktura), a także wkład w ochronę lasów przed pożarami,

- innowacja: wkład w opracowanie i demonstrację innowacyjnych kierunków polityki, technologii, metod i instrumentów wspierających wdrożenie planu działań w dziedzinie technologii środowiskowych (ETAP),
- kierunki strategiczne: promowanie skutecznego wdrożenia i przestrzegania prawodawstwa Unii w zakresie ochrony środowiska i poprawa wiedzy w zakresie polityki środowiskowej, poprawa efektywności środowiskowej MŚP.

Life+ Informacja i komunikacja

Głównym celem tego tematu są: rozpowszechnianie informacji i zwiększanie świadomości w zakresie ochrony środowiska, w tym zapobiegania pożarom lasów; wspieranie środków towarzyszących, takich jak: działania komunikacyjne i kampanie informacyjne, konferencje i szkolenia, w tym szkolenia dotyczące zapobiegania pożarom lasów.

Wyróżniono dwa typy projektów:

- Celujące w działania komunikacyjne i kampanie podnoszące świadomość na tematy środowiskowe. Działania te powinny być związane z wprowadzaniem, aktualizacją i rozwojem polityk i prawodawstwa środowiskowego UE.
- Celujące w zapobieganie pożarom lasów w UE.



WAŻNE!

Maksymalny poziom dofinansowania to 50% kosztów kwalifikowanych.

Koszty kwalifikowane powinny odpowiadać postanowieniom art. 25 i 26 Common Provisions (Postanowień wspólnych). Za niekwalifikowane uznawane są np. zakup ziemi, badania, rozwój bazy wiedzy i działania związane z rozwojem technologii, które nie mają jasnego powiązania z celami projektu, działania marketingowe dla komercyjnych produktów, koszty ochrony własności intelektualnej.

W propozycji projektu powinny znaleźć się odpowiednie działania, mierzące wpływ projektu zarówno na docelowe audytorium, jak i na docelowe problemy środowiskowe. Wpływ ten oraz wskaźniki muszą być monitorowane i oceniane w trakcie trwania projektu. ■

Małgorzata Nowak



Finanse

Dofinansowanie rozwoju selektywnej zbiórki odpadów

NFOŚiGW prowadzi nabór ciągły wniosków na dofinansowanie rozwoju selektywnej zbiórki odpadów. O przyznanie dotacji mogą się starać jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz przedsiębiorcy. Rozdysponowane ma być w sumie 26 492 tys. zł, gdzie na rok bieżący wydzielono 7 700 tys. zł.

Wdrażanie programu NFOŚiGW:

Gospodarowanie odpadami komunalnymi (część 2) Rozwój selektywnej zbiórki odpadów trwa od 2010 do 2016 r., zaś wydatkowanie środków zaplanowano do 31.12.2016 r.

Dofinansowanie zostanie przyznane w formie dotacji o wartości 60% kosztów kwalifikowanych na budowę wzorcowego centrum selektywnego zbierania odpadów, w którym możliwe będzie prowadzenie dzia-

łań demonstracyjno-edukacyjnych m.in. w zakresie technologii odbioru odpadów, sortowania i dalszego ich przygotowania do transportu, odzysku i recyklingu.

Do kosztów kwalifikowanych zalicza się m.in.:

- Dostawy lub zakup, niezbędnych dla osiągnięcia efektu ekologicznego oraz spełniających odpowiednie normy, urządzeń i inwen-

tarzowego wyposażenia technologicznego, będących środkami trwałymi.

✓ WAŻNE!

Używane urządzenia nie mogą być starsze niż pięć lat, licząc pełne lata kalendarzowe od roku produkcji, zaś ich cena nie może przekraczać wartości rynkowej oraz ceny nowych urządzeń lub wyposażenia o zbliżonych parametrach i funkcjonalnościach, co powinno być potwierdzone wyceną rzeczoznawcy.

- Rozruch urządzeń i instalacji wraz z materiałami eksploatacyjnymi do jego przeprowadzenia.
- Nabycie nieruchomości gruntowych, budynków i budowli niezbędnych dla osiągnięcia celu ekologicznego – koszty do wysokości nieprzekraczającej 20% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.
- Przygotowanie terenu i zaplecza budowy oraz jego likwidacja, a także roboty budowlano-montażowe oraz demontażowe i rozbiórkowe w zakresie niezbędnym dla osiągnięcia efektu ekologicznego.
- Instalacje wewnętrzne, przyłącza do sieci zewnętrznych, instalacje oświetleniowe oraz kanalizacje deszczowe dla obiektów budowlanych.
- Elementy ogrodzeń i zieleni, chroniące obiekty budowlane; drogi i place technologiczne.
- Zapłacony podatek VAT wykazany w fakturach rozliczanych przez NFOŚiGW, jeżeli beneficjentowi przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należ-

nego o kwotę podatku naliczonego lub ubiegania się o zwrot podatku VAT.

- Koszty usług niezbędnych do realizacji inwestycji, w tym koszty ekspertyz, nadzoru inwestorskiego, nadzoru autorskiego, inwestorstwa zastępczego.

✓ WAŻNE!

Dotacja może być przyznana, jeśli w ciągu ostatnich 3 lat NFOŚiGW nie wypowiedział wnioskodawcy umowy o dofinansowanie. Jeżeli dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, musi być udzielone zgodnie z regulacjami dotyczącymi pomocy publicznej.

Kryteria wyboru wniosków

W wyborze wniosków do dofinansowania NFOŚiGW kieruje się kryteriami formalnymi oraz merytorycznymi I i II stopnia.

Podstawowe kryteria formalne to złożenie kompletnego, prawidłowo podpisanego wniosku na obowiązującym formularzu. Przedsięwzięcie musi być zgodne z programem priorytetowym oraz właściwym wojewódzkim planem gospodarki odpadami.

✓ UWAGA!

Jeżeli koszt całkowity projektu jest wyższy niż 1 mln euro, do wniosku należy dołączyć studium wykonalności.

Wśród kryteriów merytorycznych I stopnia określono m.in.:

- Minimalny asortyment selektywnie zbieranych w centrum odpadów:

- odpady opakowaniowe,
- odpady niebezpieczne,
- odpady wielkogabarytowe,
- odpady remontowe z gospodarstw domowych,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- odpady zielone z ogródków przydomowych.

- Wnioskodawca powinien dysponować instalacją odzysku lub recyklingu odpadów lub potwierdzić możliwość przekazywania zebranych selektywnie odpadów do takiej instalacji.
- Wnioskodawca powinien zobowiązać się do utrzymania przedsięwzięcia i ponoszenia kosztów eksploatacyjnych przez min. 5 lat oraz przyjmowania nieodpłatnie od mieszkańców selektywnie zebranych odpadów, pochodzących z gospodarstw domowych.

Kryteria merytoryczne II stopnia dotyczą uzasadnienia oceny ekologiczno-technicznej w formie opinii eksperckiej. Zaliczają się do nich m.in.:

- potwierdzenie wiarygodności założeń i możliwości osiągnięcia efektu ekologicznego,
- analiza kosztów,
- uzasadnienie wyboru rozwiązania spośród innych alternatywnych,
- posiadanie wymaganej dokumentacji do realizacji przedsięwzięcia,
- wiarygodny montaż finansowy, wykonalność i trwałość finansowa projektu,
- jeżeli dotyczy – dopuszczalność wnioskowanej pomocy publicznej. ■

Małgorzata Nowak

Finanse

Dofinansowanie zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji dla gmin i powiatów

Do 31 lipca każdego roku, w trybie ciągłym, NFOŚiGW przyjmuje wnioski od gmin i powiatów, w ramach programu: Dofinanso-

wanie zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji. Jego wdrażanie trwa od 2010 r. do 2015 r., a budżet wynosi 53 020 tys. zł.

Dofinansowanie przekazywane jest w formie dotacji z alokacją 12 000 tys. zł na każdy rok od 2012 r. i ma na celu upowszechnienie zbierania

i przekazywania do demontażu porzuconych pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Dotacja

✓ UWAGA!

Dofinansowanie zbierania porzuconych pojazdów wycofanych z eksploatacji następuje proporcjonalnie do liczby tych pojazdów, zebranych i przekazanych przez wnioskodawcę do stacji demontażu, wykazanych we wniosku o udzielenie dofinansowania.

Dotacji podlega zbieranie pojazdów kategorii M1 (samochody osobowe do 8 miejsc, oprócz siedzenia kierowcy) lub N1 (ciężarowe do przewozu ładunków o masie maks. mniejszej niż 3,5 tony), L2e (motocykle trójkołowe).

Wniosek o dofinansowanie musi wpłynąć do NFOŚiGW do 31 lipca roku następującego po roku, w którym zebrane, porzucone pojazdy zostały przekazane do demontażu, z kolei NFOŚiGW przelewa pieniądze do 31 grudnia roku, w którym złożono wniosek o udzielenie dofinansowania.

✓ UWAGA!

Ponieważ omawiane dofinansowanie ma charakter ryczałtowy, nie dokonuje się określenia rodzaju kosztów kwalifikowanych przy jego wyliczaniu.

Kryteria wyboru wniosków

Do kryteriów formalnych zalicza się złożenie kompletnego i podpisanego wniosku w terminie, na obowiązującym formularzu. Wnioskowanie musi być zgodne z zasadami udzielania dofinansowania NFOŚiGW oraz programem priorytetowym.

Załączniki do składanego wniosku to:

- szczegółowe zestawienie danych na temat omawianych pojazdów, tj. marka pojazdu, rok produkcji, data i miejsce przekazania do demontażu,
- dokumenty, które potwierdzą przekazanie ww. pojazdów do stacji demontażu,
- zaświadczenie komisji wyborczej o wyborze wójta/burmistrza/prezydenta miasta (kopia poświadczona za zgodność z oryginałem).

nałem, opatrzona datą poświadczenia przez upoważnionego pracownika gminy),

- wyciąg z protokołu posiedzenia nowo ukonstytuowanej Rady Gminy, stwierdzający odebranie ślubowania od wybranego wójta/burmistrza/prezydenta miasta, poświadczony za zgodność z oryginałem przez Sekretarza gminy lub Przewodniczącego Rady,
- uchwała Rady gminy/powiatu/sejmiku województwa o powołaniu Skarbnika oraz Sekretarza (kopia poświadczona za zgodność z oryginałem, opatrzona datą poświadczenia, przez upoważnionego pracownika gminy/powiatu),
- uchwała Rady powiatu o powołaniu członków zarządu powiatu.

Szczegóły dotyczące dofinansowania znajdują się w programie priorytetowym NFOŚiGW: Dofinansowanie systemu recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji. Część 2) Dofinansowanie zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji. ■

Małgorzata Nowak

Finanse

Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Do wyczerpania środków prowadzony jest przez NFOŚiGW nabór wniosków w trybie ciągłym na ochronę i zrównoważony rozwój lasów. Program jest wdrażany od 2010 do 2013 r., ale alokacja środków zakończy się w roku bieżącym.

Program NFOŚiGW Ochrona i zrównoważony rozwój lasów o budżecie 500 tys. zł stawia sobie za cel zachowanie trwałej wielofunkcyjności lasów oraz ich roli w kształtowaniu środowiska przyrodniczego.

Na dofinansowanie w formie pożyczki mogą liczyć jednostki organizacyjne

PGL Lasy Państwowe, jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie wyższe, posiadające w swojej strukturze leśne zakłady doświadczalne, Instytut Badawczy Leśnictwa.

Dofinansowaniu podlegają następujące przedsięwzięcia:

- przebudowa drzewostanów pozostających pod wpływem emisji przemysłowych,
- usuwanie szkód w lasach, powstałych w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof naturalnych,
- ochrona ekosystemów leśnych przed szkodami powodowanymi przez czynniki biotyczne

i abiotyczne,

- zalesianie gruntów porolnych i nieużytków w ramach realizacji Krajowego Programu Zwiększania Lesistości,
- budowa lub modernizacja obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na obszarach Leśnych Kompleksów Promocyjnych oraz lasów ochronnych w otoczeniu miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców.

Forma dofinansowania

Dofinansowanie w formie pożyczki może być przyznane do 100% koszt-

tów kwalifikowanych, przy uwzględnieniu przepisów dotyczących dopuszczalności pomocy publicznej.

✓ UWAGA!

Pożyczka jest przyznawana, jeśli w ciągu ostatnich trzech lat NFOŚiGW nie wypowiedział wnioskodawcy umowy o dofinansowanie. Jeśli dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, musi ono być udzielane zgodnie z regulacjami dotyczącymi pomocy publicznej.

Pożyczka jest oprocentowana w skali roku 3,5%, zaś odsetki z tytułu oprocentowania spłacane są na bieżąco w okresach kwartalnych, przy czym pierwsza spłata na koniec kwartału kalendarzowego, następującego po kwartale, w którym wypłacono pierwszą transzę środków.

Może być udzielona na okres nie dłuższy niż 15 lat, licząc od daty pierwszej planowanej wypłaty transzy pożyczki. Przy jej udzieleniu można zastosować karencję w spłacie rat kapitałowych, liczoną od daty wypłaty ostatniej transzy pożyczki, ale nie dłużej niż 18 miesięcy od daty zakończenia realizacji przedsięwzięcia. Sama pożyczka nie podlega umorzeniu.

Koszty kwalifikowane

Do kosztów kwalifikowanych dofinansowania zalicza się m.in.:

- Dokumentację projektową i techniczną.
- Koszty nadzoru inwestorskiego.
- Wydatki na przygotowanie placu budowy, czyli m.in. niezbędne prace demontażowe i rozbiórkowe.
- Budowę wież i masztów służących obserwacji przeciwpożarowej lasów oraz zapewnieniu łączności do celów przeciwpożarowych.
- Budowę, modernizację lub odtworzenie zbiorników przeciwpożarowych oraz innych punktów czerpania wody do celów ppoż. wraz z placem manewrowym oraz urządzeniami umożliwiającymi czerpanie wody przez wozy bojowe straży pożarnej.
- Budowę i przebudowę dojazdów pożarowych.

✓ UWAGA!

W przypadku przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasów, kwalifikowane będą koszty dotyczące ochrony lasów zaliczonych do I i II kategorii zagrożenia pożarowego.

- Budowę lub modernizację szlaków turystycznych pieszych i rowerowych.
- Dostawy lub zakup urządzeń i sprzętu, służących zwalczaniu gradacji owadów oraz epifitoz, sprzętu radiotelefonicznego na wyposażenie systemów łączności i alarmowania ppoż. oraz

do budowy i utrzymania pasów przeciwpożarowych i do budowy przerw ogniowych.

- Dostawy lub zakup i montaż zestawów TV do obserwacji ppoż. lasów wraz z systemami przesyłu sygnału, a także automatycznych stacji meteorologicznych do prognozowania i oceny zagrożenia pożarowego w lasach.
- Zapłacony podatek od towarów i usług (VAT), wykazany w fakturach rozliczanych przez NFOŚiGW, jeżeli beneficjentowi nie przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego lub ubiegania się o zwrot podatku VAT.
- Koszt sadzonek i sadzenia.
- Dostawy lub zakup środków i materiałów do ochrony nasadzeń przed zwierzyzną.
- Prace zalesieniowe oraz prace związane z odtworzeniem lub przebudową drzewostanów uszkodzonych lub pozostających pod wpływem emisji przemysłowych, a także prace pielęgnacyjne i ochrona nasadzeń przed zwierzyzną realizowane w ciągu roku od wykonania nasadzeń.

Szczegóły znajdują się w programie NFOŚiGW Ochrona przyrody, Ochrona i zrównoważony rozwój lasów. ■

Małgorzata Nowak

Finanse

Nabór w ramach programu priorytetowego „Edukacja ekologiczna”

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ogłosił nabór w trybie konkursowym w ramach programu priorytetowego „Edukacja ekologiczna”. Wnioski można składać do 7 maja 2012 r.

Cel programu

Program ma na celu podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej

i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa przez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Do celów szczegółowych programu w ramach ogłoszonego I Konkursu należą:

- 1) Kształtowanie ekologicznych zachowań społeczeństwa.
- 2) Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z obszarów, na któ-

rych występują przekroczenia standardów jakości środowiska lub wystąpiły klęski żywiołowe.

Dofinansowanie

NFOŚiGW w ramach niniejszego konkursu przeznacza środki na dofinansowanie przedsięwzięć w formie dotacji w łącznej wysokości 13 000 000,00 zł.

Kategorie konkursu**I kategoria**

Tematyka: Sposoby wdrażania nowego modelu gospodarki odpadami komunalnymi.

a) Działanie 2. Szkolenia, warsztaty

Grupa celowa: służby samorządowe, specjalistyczne podmioty gospodarcze, specjalistyczne instytuty i jednostki szkoleniowe z wieloletnim dorobkiem.

Zasięg: co najmniej 3 województwa (preferowane szkolenia ogólnopolskie lub obejmujące kilka regionów gospodarowania odpadami).

Alokacja środków – 4 tys. zł.

b) Działanie 2. seminaria, kongresy i konferencje.

Grupa celowa: służby samorządowe, specjalistyczne podmioty gospodarcze, specjalistyczne instytuty i jednostki szkoleniowe z wieloletnim dorobkiem, przedstawiciele instytucji zaangażowanych w proces wdrażania nowego modelu gospodarki odpadami komunalnymi.

Zasięg: ogólnopolski lub międzynarodowy.

Alokacja środków – 500 tys. zł

c) Działanie 2. konkursy i przedsięwzięcia upowszechniające wiedzę ekologiczną.

Grupa celowa: podmioty podejmujące działania, mające na celu efektywne wdrażanie nowego modelu gospodarki odpadami.

Zasięg: co najmniej 3 województwa (preferowane ogólnopolskie lub obejmujące kilka regionów gospodarowania odpadami).

Alokacja środków – 1 tys. zł.

d) Działanie 3. realizacja filmów, cyklicznych programów telewizyjnych i radiowych.

Grupa celowa: podmioty podejmujące działania, mające na celu efek-

tywne wdrażanie nowego modelu gospodarki odpadami, ogół społeczeństwa.

Zasięg: ogólnopolski (16 województw).

Alokacja środków – 1 tys. zł.

II kategoria

Tematyka: Zbieranie, segregacja i odzyskiwanie odpadów związanych z zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym.

Działanie 1. Programy w zakresie aktywnej edukacji ekologicznej oraz kampanie informacyjno-edukacyjne.

Grupa celowa: ogół społeczeństwa, w tym duże sieci handlowe, organizacje społeczne.

Zasięg: co najmniej 3 województwa (preferowane ogólnopolskie lub obejmujące kilka regionów gospodarowania odpadami).

Alokacja środków – 2 tys. zł.

III kategoria

Tematyka: Biogazownie korzyścią dla środowiska.

Działanie 1. Programy w zakresie aktywnej edukacji ekologicznej oraz kampanie informacyjno-edukacyjne.

Grupa celowa: środowiska, gdzie realizowane są inwestycje – środowiska wiejskie (z terenów, gdzie zlokalizowane są hodowle i tuczarnie drobiu oraz trzody chlewnej) lub środowiska, gdzie zlokalizowane są biogazownie o innej specyfice, tj. biogazownie związane ze składowiskami odpadów i biologicznymi oczyszczalniami ścieków.

Zasięg: ogólnopolski (16 województw).

Alokacja środków – 2 tys. zł.

IV kategoria

Tematyka: Przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Szczegółowy zakres:

➤ wpływ ścieków nieczyszczonych na środowisko naturalne,

- rodzaje oczyszczalni ścieków, w tym oczyszczalni przydomowych,
- ekonomiczne uzasadnienie zastosowania przydomowych oczyszczalni ścieków,
- aspekty prawne i techniczne w zakresie stosowania rozwiązań indywidualnych związanych z oczyszczaniem ścieków.

Działanie 2. Szkolenia.

Grupa celowa: jednostki samorządowe wszystkich szczebli – osoby odpowiedzialne za politykę przestrzenną i ochronę środowiska.

Zasięg: ogólnopolski (16 województw).

Alokacja środków – 1 tys. zł.

V kategoria

Tematyka: Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży.

Działanie 6. Działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej dzieci i młodzieży z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska.

Grupa celowa: dzieci i młodzież z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska.

Zasięg: co najmniej gmina.

Alokacja środków – 1,5 tys. zł.

Termin i miejsce składania wniosków

Nabór wniosków w ramach konkursu programu priorytetowego „Edukacja ekologiczna” odbywać się będzie w terminie **od 10 kwietnia 2012 r. do 7 maja 2012 r.** Dokumenty należy składać w Kancelarii NFOŚiGW.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej NFOŚiGW: www.nfosigw.gov.pl. ■

Redakcja



Dofinansowanie na gospodarkę wodno-ściekową

Od 30 kwietnia 2012 r. można składać wnioski o dofinansowanie z Funduszu Spójności w ramach Priorytetu I Gospodarka wodno-ściekowa, Działanie 1.1. Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM (konkurs nr 7/POLIŚ/1.1/04/2012).

Beneficjenci

Do konkursu w ramach Działania 1.1 mogą przystąpić następujące podmioty:

- jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki,
- podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach realizacji obowiązków własnych gmin.

Dofinansowanie

Kwota środków przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu wynosi 162 mln euro.

Poziom współfinansowania projektów w ramach działania 1.1 ze środków Funduszu Spójności wynosi maksymalnie 85% wartości wydatków kwalifikowanych projektu, przy czym poziom dofinansowania, właściwy dla danego projektu, zostanie każdorazowo określony zgodnie z Wytycznymi w zakresie wybranych zagadnień związanych z przy-

gotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód.

Rodzaje projektów

Celem działania 1.1 jest przyczynienie się do wyposażenia (do końca 2015 r.) aglomeracji powyżej 15 tys. RLM w systemy kanalizacji oraz oczyszczalnie ścieków zgodnie z wymogami Dyrektywy Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych.

W związku z tym w ramach konkursu wsparcie mogą uzyskać następujące działania:

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych w celu zapewnienia oczyszczania ścieków zgodnie z wymogami dyrektywy lub
- budowa systemów kanalizacji zbiorczej, lub
- modernizacja systemów kanalizacji zbiorczej, jedynie w zakresie polegającym na podłączeniu do oczyszczalni ścieków kanalizacji odprowadzającej aktualnie ścieki bez oczyszczenia wprost do odbiornika, lub modernizacji polegającej na budowie kolektorów przerzutowych w ramach likwidacji oczyszczalni niespełniających wymogów Dyrekty-

wy 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych.

WAŻNE!

Termin realizacji projektów (rozumiany jako okres kwalifikowania wydatków) nie może wybiegać poza datę 30.06.2015 r.

Termin i miejsce składania wniosków

Wnioski należy składać w terminie **od 30 kwietnia 2012 r. do 18 czerwca 2012 r.** do:

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie dla projektów o szacowanej wartości powyżej 25 mln euro,
 - właściwego dla danego województwa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dla projektów o szacowanej wartości poniżej 25 mln euro
- według kursu euro określonego w regulaminie konkursu.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej NFOŚiGW: www.nfosigw.gov.pl. ■

Redakcja

Opłaty i fundusze w ochronie środowiska

WYDAWCA: Verlag Dashofer Sp. z o.o., al. Krakowska 271, 02-133 Warszawa
tel.: (+48 22) 559 36 00, faks: 829-27-00, 829-27-27

Redaktor odpowiedzialny: Anna Podgórska, podgorska@dashofer.pl, www.dashofer.pl

Redakcja i korekta techniczna: Jolanta Stypułkowska. Skład: Dariusz Ziach. Druk: Semafic, Warszawa

Prenumerata: kwartalna 75 zł + 23% VAT, roczna 267 zł (11% taniej) + 23% VAT.

Wpłaty kierować na rachunek:

Verlag Dashofer Sp. z o.o. Bank Handlowy S.A., nr 90-10301508-000000800916003.

Redakcja odpowiada na łamach gazety na wybrane pytania Czytelników przesłane faksem lub pocztą.

© 2012 Dashöfer Holding Ltd & Wydawnictwo Verlag Dashofer. Wszystkie prawa zastrzeżone.

Przedruk w całości lub we fragmentach i rozpowszechnianie bez zgody wydawcy zabronione.

Ze względu na stałe zmiany w polskim prawie oraz niejednolite interpretacje przepisów

Wydawnictwo nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone informacje.